

[PDF udgave \(156 KB\)](#)

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere

Bilag	Journalnummer	Kontor	
1	400.C.2-0	EUK	3. september 2004

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges
Beskæftigelsesministeriets reviderede grundnotat inkl. hørings svar vedrørende
forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om minimumsforskrifter for
sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes udsættelse for fysiske
agenser (optisk stråling), KOM(92) 560.

Der henvises til Beskæftigelsesministeriets grundnotat fremsendt 14. juli 2004
(alm. del – bilag 1097).

Materialet er tillige sendt til Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg.

Kopi: Folketingets Arbejdsmarkedsudvalg

Grundnotat om forslag til Europa Parlamentets og Rådets direktiv om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes udsættelse for fysiske agenser (optisk stråling) med høringsvar.

Baggrund

Den 23. december 1992 forelagde Kommissionen et forslag til direktiv om beskyttelse af arbejdstagerne i forbindelse med udsættelse for fire fysiske agenser, støj, vibrationer, elektromagnetiske felter og bølger samt optisk stråling for Rådet (KOM (92) 560 endelig udg. 449).

Den 20. april 1994 fremsatte Parlamentet en lang række ændringsforslag (dok. 5059/93 SOC) på baggrund heraf udarbejdede Kommissionen den 8. juli 1994 et ændringsforslag (dok. SOC 209), som medtog en del af Parlamentets forslag. Ændringerne var primært af formuleringsmæssig og teknisk karakter.

Den 19. januar 1999 fremlagde det tyske formandskab et ændret forslag til Rådets første direktiv om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes udsættelse for fysiske agenser (vibrationer) - nu vedtaget som direktiv 2002/44/EF. Samtidig blev tilkendegivet, at der efterfølgende skulle udarbejdes direktiver for de øvrige fysiske agenser, af Kommissionens oprindelige forslag.

Den 18. januar 2001 fremlagde det svenske formandskab et ændret forslag til Rådets direktiv om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes udsættelse for fysiske agenser (støj) - nu vedtaget som direktiv 2003/10/EF.

Den 9. december 2002 fremlagde det danske formandskab et ændret forslag til Rådets direktiv om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes udsættelse for fysiske agenser (elektromagnetiske felter og bølger) - nu vedtaget som direktiv 2004/40/EF.

Det irske formandskab har fremsendt et ændret forslag til Rådets direktiv om minimumsforskrifter for sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejdstagernes udsættelse for fysiske agenser (optisk stråling) dok. nr. 10678/04 SOC 318 CODEC 838.

Optisk stråling udgør sammen med elektromagnetiske felter to kategorier som tilsammen ikke-ioniserende stråling. Optisk stråling opdeles i lys samt ultraviolet (UV) og infrarød (IR) stråling.

Helbredsskader

Optisk stråling kan forårsage en række skader på øjne og hud og dertil kommer indirekte

Helbredsskaderne omfatter solskoldning, termisk forbrænding, tidlig ældning af huden og af hudkræft. Ultraviolet stråling kan desuden medføre hudkræft, men man kender ikke de

hudkræfttyper menes at skyldes den samlede dosis skadelig UV-stråling gennem hele livet.

Øjenskaderne omfatter skader på binde-, horn- og regnbuehinderne samt på linsen og nethinden. Skader på linsen og nethinden er de alvorligste, da de kan medføre permanent synstab.

Øjet har en naturlig forsvarsmekanisme, når det udsættes for kraftig belysning. Den kaldes aversionsresponsen og omfatter blink-refleksen. Aversionsresponsens reaktionstid er ca. sekund, som derfor er en naturlig øvre grænse for eksponeringstiden for kraftige lyskilder. Der har til gengæld ingen naturlig forsvarsmekanisme mod UV- og IR-stråling, som er usynlige.

Af indirekte effekter af optisk stråling kan nævnes:

- Ozon, som frembringes af UV-stråling
- Risiko for antændelse af materialer p. g. a. kraftig lys eller infrarød stråling.

Kilder i arbejdsmiljøet

Der skelnes mellem lasere og andre kilder (de kaldes henholdsvis koherente og ikke-koherente kilder i forslaget). Potentielt skadelige lasere anvendes især til:

- Materialebearbejdning som boring, skæring og svejsning af metal og plast
- Afstandsmåling, nivellering og som sigtemiddel indenfor bygge- anlægssektoren
- Kirurgiske indgreb
- Kommunikation i lysledere

Lasere anvendes desuden til en række formål i forbindelse med forskning samt i militæret.

Ud over lasere er der også flg. andre kilder, som kan udsende kraftig optisk stråling:

- Smelteovne til jern-, stål og glasfremstilling (IR-stråling)
- Elektriske tørreanlæg som anvendes til tørring af lak eller papir (IR-stråling)
- Lysbuesvejsning (især UV-stråling og lys)
- Hærdning af lak i grafisk industri og i trævareindustrien (UV-stråling)
- Lamper til sterilisation på hospitaler og i levnedsmiddelindustrien (UV-stråling).

Sol har desuden betydning ved udendørs arbejde, fx indenfor landbrug og bygge- og her kan især UV-strålingen medføre skader.

Anmeldte arbejdsskader

Der er i perioden 1993-2002, anmeldt et moderat antal ulykker med optisk stråling (ca. 2900 anmeldelser i alt over 10 år). Næsten alle ulykkerne har resulteret i øjenskader (godt 2700).

Der er anmeldt godt 40 lidelser i perioden 1993-2002. Der er anmeldt hud- og øjenlidelser meget forskellig karakter. Hudlidelserne er i nogle tilfælde fremkaldt ved en kombination af UV og et kemisk stof, fx i forbindelse med behandling af bjørneklo. Også hudkræft er anmeldt. Øjenlidelserne er bl.a. grå stær.

Direktivforslaget bygger på Kommissionens oprindelige forslag, og svarer i øvrigt til om støj og om vibrationer og især elektromagnetiske felter for så vidt angår de generelle bestemmelser.

Artikel 1: Formål og områdebestemmelse.

Der er tale om et særdirektiv til rammedirektivet. Bestemmelsen angiver anvendelsesområdet

Artikel 2: Definitioner.

Bestemmelsen definerer bl.a., hvad der forstås ved "optisk stråling", og fastlægger hjælpebegreber, som er nødvendige for beskrivelsen af grænseværdierne.

Artikel 3: Grænseværdier.

Der fastsættes kun grænseværdier for kunstige kilder. Bestemmelsen henviser til værdierne fastsat i bilagene.

I Kommissionens oprindelige forslag var der tre niveauer - loftsniveau, tærskelniveau og aktionsniveau. Der fastsættes nu udelukkende grænseværdier, hvilket er i overensstemmelse med rådet, som kom fra ekspertpanelet af ICNIRP-medlemmer på det symposium i Luxembourg 20. februar 2004, som dannede optakten til forhandlingerne.

Artikel 4: Risikovurdering.

Bestemmelsen fastsætter de nærmere krav til risikovurderingen, herunder at arbejdsgiveren udarbejde en risikovurdering og på baggrund af denne risikovurdering fastsætte, hvilke foranstaltninger der skal træffes til beskyttelse af arbejdstagerne. Eksponering for naturlige strålekilder skal indgå i risikovurderingen.

Artikel 5: Foranstaltninger.

Bestemmelsen fastslår, at risikoen for udsættelse for optisk stråling skal elimineres ved eller reduceres til et minimum. Ved kunstige strålekilder skal Arbejdsgiveren iværksætte foranstaltninger, som sikrer, at grænseværdierne overholdes. Ved naturlige strålekilder skal foranstaltninger sikre, at eksponeringen reduceres til et minimum. Foranstaltningerne kan af teknisk eller administrativ art. Det kan eksempelvis dreje sig om valg af arbejdsudstyr, arbejdspladsernes udformning og indretning, valg af arbejdsmetoder samt begrænsning af eksponeringens varighed og styrke.

Artikel 6: Underretning og træning af arbejdstagerne.

Bestemmelsen vedrører underretning og træning af arbejdstagerne. Denne underretning og

4

træning skal blandt andet afspejle resultatet af risikovurderingen og også de foranstaltninger, træffes for at eliminere eller reducere risikoen. Arbejdstagerne skal gøres bekendt med grænseværdierne, og de skal vide, hvordan man opdager og rapporterer tegn på skade. De endvidere gøres bekendt med, under hvilke omstændigheder, de har ret til helbredsundersøgelser. Sidst men ikke mindst skal de oplæres i, hvordan arbejdet udføres, udsættelse for optisk stråling minimeres.

Artikel 7: Inddragelse af arbejdstagerne eller deres repræsentanter.

Bestemmelsen henviser til artikel 11 i rammedirektivet.

Artikel 8: Helbredsundersøgelser.

Bestemmelsen indeholder de nærmere krav vedrørende helbredsundersøgelser. Som det fremgår af direktivene om støj, vibrationer og elektromagnetiske felter, er det overordnede synspunkt, at der alene skal foretages helbredsundersøgelser, hvor der kan påvises en sammenhæng mellem arbejdstagernes udsættelse for optisk stråling og en identificerbar eller skade på helbredtet. Endvidere skal det være sandsynligt, at sygdommen eller skaden stammer fra arbejdstagerens særlige arbejdsforhold, og der skal forefindes afprøvede påvisning af sygdommene eller skaderne.

Artikel 9: Sanktioner

Bestemmelsen svarer til den tilsvarende bestemmelse i direktivet om elektromagnetiske

Artikel 10: Tekniske ændringer.

Bestemmelsen fastslår, at ændringer i bilaget af rent teknisk art vedtages efter forskriftsproceduren i artikel 11 (2).

Artikel 11: Udvalg.

Bestemmelsen beskriver formalia omkring udvalg, nævnt i artikel 17, stk. 2 i rammedirektivet

Artikel 12: Rapporter.

Bestemmelsen vedrører de 5-årige rapporter om gennemførelsen af direktivet.

Artikel 13: Gennemførelse.

Bestemmelsen vedrører tidspunktet for medlemsstaternes gennemførelse af direktivet samt medlemsstaternes pligt til at underrette Kommissionen.

Artikel 14: Ikrafttræden.

Direktivet træder i kraft på dagen for offentliggørelsen i EF-Tidende.

Artikel 15: Adressater.

Direktivet er rettet til medlemsstaterne.

Bilagene:

Der er foreslået grænseværdier for ikke-koherente kilder (dvs. ikke-lasere) i bilag 1 og for

5

koherente kilder (dvs. lasere) i bilag 2.

De foreslåede grænseværdier er taget direkte fra ICNIRP's vejledende retningslinjer, og således tale om forsigtige grænseværdier, som udelukkende er baseret på helbredsmæssige hens

Bemærk at der er intervaller for optisk stråling, hvor der ikke er specificeret grænseværdier, fortrinsvist skyldes, at de bølgelængder af teknologiske grunde ikke har været relevante indtil nylig - og der foreligger således ikke strålingsnormer p.t. Man kan dog forvente, at også områder af spektret fremover udnyttes teknologisk. Lasere med en bølgelængde på 157 nm er i de senere år kommet i anvendelse, men der er ikke specificeret en grænseværdi i forslaget.

Nærheds- og proportionalitetsprincippet

I forbindelse med fremsættelse af forslaget (KOM (92) 560 endelig udg. SYN 449 omhandlende vibrationer, elektromagnetiske felter og bølger samt optisk stråling har Kommissionen anført, at medlemsstaterne enten har en særlig eller en generel lovgivning, der henviser til interna

normer for beskyttelse mod risici som følge af de former for fysiske agenser, der er omhandlet i direktivet.

Imidlertid er de nationale bestemmelser forskellige fra medlemsstat til medlemsstat, og de har samme dækningsområder. Der opstår således betydelige geografisk betingede uligheder.

Kommissionen anfører videre, at alle arbejdstagere inden for Fællesskabet har krav på en minimumsbeskyttelse af deres sundhed, især når disse som led i det indre marked begiver sig medlemsstat til en anden for der at udøve deres erhverv.

Dette gør det berettiget at anvende EØF-Traktatens artikel 137, stk. 2 for i løbet af den udvikling at gennemføre en harmonisering af forholdene på dette område.

Gældende dansk ret

Der findes ikke på arbejdsmiljølovens område specifikke regler eller grænseværdier. Området reguleres efter bekendtgørelserne om tekniske hjælpemidler og arbejdets udførelse suppleret med internationale normer (ICNIRP's anbefalinger suppleret med CEN- og CENELEC-standarder).

For søfart og fiskeri findes arbejdsmiljøreglerne i Teknisk Forskrift A om arbejdsmiljø til søs. I offshore sektoren gælder lov om visse havanlæg. For luftfartsområdet gælder lov om lufttrafik. Direktivet skal for disse områder implementeres særskilt med hjemmel i ovennævnte love.

Høring

Følgende høringssvar er indkommet:

LO:

”Bemærkninger til EU-kommissionens forslag til direktiv om optisk stråling af

6

18. juni 2004

LO støtter udarbejdelsen af et EU-minimumsdirektiv, som beskytter lønmodtagere i Europa mod sundhedsskadelig udsættelse for optisk stråling. Forslaget er velkrevet og det er godt, at direktivet både regulerer kunstige og naturlige kilder. Det er positivt, at forslaget ikke åbner mulighed for undtagelser og dispensation.

Bemærkninger til direktivforslaget

Direktivforslaget fastslår, at medarbejdere skal beskyttes mod udsættelse for kunstig optisk stråling, og at risikoen for skader som følge af udsættelse for naturlig optisk stråling skal begrænses. Som led heri skal arbejdsgiveren vurdere henholdsvis udsættelsen for stråling og risikoen for sundheden (artikel 4), desuden skal arbejdsgiveren råde over en risikovurdering (artikel 4 stk. 5) af risikoen, uden at det dog er præciseret, hvilken risiko der er tale om (udsættelse og skader).

På tilsvarende vis fastlægger en stor del af direktivforslaget bestemmelser om foranstaltninger, som skal gennemføres som følge af risikovurderingen, men det fremgår ikke tydeligt i de enkelte bestemmelser, at der er tale om en vurdering af risiko for udsættelse for kunstig optisk stråling og risiko for helbredsskader som følge af udsættelse for naturlig optisk stråling.

Det må indledningsvis fastlægges, at når direktivforslaget omtaler ”risk” er det i denne dobbelte betydning afhængig af, om der er tale om kunstig eller naturlig optisk stråling.

LO noterer med tilfredshed, at den naturlige kilde (sollys) omfattes af direktivet. Dette skal sikre, at eksponering for sollys indgår i arbejdsgiverens risikovurdering, og at der reelt bliver pligt til at forebygge også på dette område.

Direktivets grænseværdier bør også omfatte de former for stråling som forårsages af naturlige kilder. Behovet for grænseværdier for sollys skal ses i lyset af, at IARC har slået fast, at sollys er carcinogent for mennesker (IARC’s gruppe 1) udendørsarbejdere eksponeres for langt mere sollys end indendørsarbejdere (det vurderes, at indendørsarbejdere på midt-breddegrader (40-60 oN) eksponeres for UV-stråling omkring 40-160 gange MED (minimal erythema dose), afhængig af tilbøjelighed for udendørsaktiviteter, mens den årlige solesponering for udendørsarbejdere typisk er 250 gange MED, jævnfør IARC’s hjemmeside: <http://193.51.164.11/htdocs/monographs/vol55/solar-and-uv-radiation.htm>) Sollys er årsag til cancer i huden og hudkræft er den mest udbredte cancerform i Danmark (jævnfør Sundhedsstyrelsen). Hudens følsomhed i Danmark og andre europæiske lande gør, at der her er øget behov for beskyttelse mod solens stråler.

Det er fuldt ud muligt at fastsætte grænser for, hvor længe man maksimalt bør opholde sig i solen uden beskyttelse (se fx www.solen.dk, der for den 5. august 2004 anbefaler, at man kun må opholde sig i solen i en time og 10 minutter uden beskyttelse).

7

Det engelske arbejdstilsyn, HSE, har slået fast, at UV-stråling bør betragtes som en arbejdsmæssig risiko for folk, der arbejder udendørs, og at udendørsarbejdere kan få mere sol, end hvad godt er (jævnfør <http://www.hse.gov.uk/skin/sunprotect.htm>)

Der bør også fastsættes grænseværdier for de intervaller af optisk stråling, hvor der i forslaget ikke er specificeret grænseværdier. Dette krav til Kommissionen bør formuleres i en artikel eller i præamblen.

Det bør anføres i præambelens 4. afsnit, at optisk stråling kan medføre alvorlige, uoprettelige skader hos lønmodtagerne, ligesom der bør gives eksempler på skaderne; forbrænding, tidlig ældning af huden, hudcancer og skader på øjnenes binde-, horn- og regnbuehinder.

Artikel 4, 1:

Det bør præciseres, hvilke internationale guidelines, der er tale om og fastsættes kvalitetskrav til eventuelle nationale guidelines (se fx artikel 5, h).

Direktivet bør indeholde et bilag med oversigter over de direktiver, der fastsætter regler om de oplysninger, som leverandører og producenter skal afgive om optisk stråling.

Artikel 4, 2:

Artikel 4, stk. 2 vedrørende bestemmelse af eksponering, bør bringes i overensstemmelse med stk. 1 i samme artikel, så der også stilles krav om "måling og/eller beregning" af niveauer for eksponering af optisk stråling fra naturlige kilder (sollys). Den foreslående formulering, der alene bygger på "en vurdering" udhuler mulighederne for at få foretaget en seriøs risikovurdering og efterfølgende iværksættelse af forebyggende foranstaltninger.

Det bør desuden præciseres, hvilke internationale sundhedsmyndigheder, der er tale om.

Artikel 4, 3:

Det skal præciseres, at konsultationen gælder bl.a. medarbejderne, særligt kompetent bistand samt myndighederne.

Artikel 4, 4:

c) Det skal fremgå af direktivet, hvilke særlige risikogrupper, der er tale om.

Artikel 4, 5:

Det skal præciseres, at risikovurderingen desuden skal revideres i forbindelse med indkøb og andre ændringer i tilrettelæggelsen af arbejdet og produktionen samt mindst hvert 3. år. Efter samme fremgangsmåder som gælder de danske regler om

8

gennemførelse af arbejdspladsvurderinger.

Artikel 5, g:

Formuleringen i artikel 5, stk. 4 om, at "arbejdstagere ikke må eksponeres over grænseværdien" skal under alle omstændigheder fastholdes.

Henvisningen til tøj (clothing) skal fjernes.

Artikel 6:

Både de medarbejdere, som udsættes for optisk stråling og deres repræsentanter skal modtage de nødvendige informationer og uddannelse (...optical radiation at work and their representatives...).

Artikel 6, a:

Der må være tale om de foranstaltninger, der er taget på virksomheden i overensstemmelse med direktivet. Det er ikke tilstrækkeligt, at der gives oplysninger om de danske regler, som implementerer direktivet. Der kan henvises til artikel 5 stk. 2 i direktivet, som fastslår omfanget af foranstaltninger, som virksomheder skal vurdere og gennemføre.

Artikel 8

Hele artiklen om helbredsundersøgelser bør affattes efter samme principper, som findes i direktivet om kemiske agenser. Der er forebyggelsessynspunkter, der skal være dominerende, og oplysninger om den enkelte lønmodtager må ikke være tilgængelig for arbejdsgiveren."

DA:

”Indledningsvis skal det fremhæves, at det ikke har været muligt for Dansk Arbejdsgiverforening at afslutte en nærmere gennemgang af direktivforslaget i juli med henblik på afgivelse af endelige kommentarer senest den 6. august 2004. Nedenstående bemærkninger (som i flere tilfælde har form af spørgsmål) skal derfor betragtes som en foreløbig tilkendegivelse af DA-fællesskabets synspunkter og holdning til direktivforslaget.

Som det klart fremgik af ekspertmødet i Luxembourg den 20. februar 2004, er optisk stråling en ekstrem kompliceret sag at håndtere i arbejdsmiljøet på basis af grænseværdier (der i praksis vil være yderst vanskelige og økonomisk byrdefulde at kontrollere/måle). Sådanne grænseværdier henvender sig primært til producenter af arbejdsudstyr, der ved at producere i henhold til de vedtagne standarder kan sikre sig, at grænseværdierne overholdes.

Det fremgik endvidere, at optisk stråling kan være meget farligt, men risikoen for skader er meget lav, og ulykker sker kun, når producentens anvendelsesforskrifter ikke overholdes.

9

Ovenstående er vigtigt at holde sig for øje i forbindelse med en nærmere bedømmelse af det fremlagte direktivforslag, der dog indeholder positive elementer, så som ingen anvendelse af aktionsværdier og grænseværdier baseret på ICNIRP's anbefalinger.

Men herudover indeholder forslaget en række uklare punkter, som umiddelbart kunne lægge op til en meget uens implementering i medlemsstaterne. Gode vejledninger vil derfor være en absolut betingelse for at sikre en rimelig ensartet implementering og håndhævelse i medlemsstaterne, og muliggøre det for arbejdsgiverne at opfylde direktivkravene. En fyldestgørende konsekvensvurdering af forslaget ville endvidere være et fortrinligt hjælpemiddel til en nærmere forståelse af forslaget og udarbejdelsen af de nødvendige vejledninger.

Kommentarer til enkelte artikler:

Artikel 4 om risikovurdering:

For så vidt angår de kunstige kilder - hvortil der er knyttet grænseværdier - vil arbejdsgiveren alene kunne bygge sin vurdering på fabrikantens informationer, men er det tilstrækkeligt til at opfylde direktivets krav?

For de naturlige kilder angives ingen grænseværdier. På hvilken basis skal arbejdsgiveren så foretage risikovurderingen med henblik på at vedtage foranstaltninger til minimering af risikoen (og skal al udsættelse for sollys i den forbindelse undgås?)

Artikel 5 om risikoreduktion:

Umiddelbart må man forstå teksten på den måde, at det er tilstrækkeligt at overholde grænseværdierne ved kunstig stråling. Men hvad kræver direktivet egentlig, når det drejer sig om naturlig stråling?

Stk. 3 vurderes umiddelbart til at kunne afstedkomme en helt unødvendig og bureaukratisk skiltning og afstribningsindsats i forbindelse med visse svejseoperationer, hvor manglende brug af personlige værnemidler vil medføre, at grænseværdierne overskrides.

Stk. 4 er uklart formuleret. Den siger, at grænseværdierne for den ansatte ikke må overskrides under nogen omstændigheder samtidigt med, at der tages højde for

situationer med grænseværdioverskridelse. Det afstedkommer et spørgsmål om grænseværdierne gælder for den personlige eksposering eller for arbejdsområdet?
Artikel 6 om information og oplæring:
Her behøver arbejdsgiveren en virkelig god vejledning at støtte sig til.
Artikel 8 om helbredsovervågning:
Bestemmelsen forekommer at skulle forstås således, at udsættelse for naturlig stråling ikke kan medføre krav om helbreds kontrol. I modsat fald vil bestemmelsen få uoverskuelige konsekvenser.
For så vidt angår kunstig stråling kan bestemmelsen læses som et krav om helbreds kontrol i situationer, hvor det blandt andet er nødvendigt at anvende personlige værnemidler for at overholde grænseværdierne. De praktiske konsekvenser af et sådant krav er vi p.t. ikke i stand til at udtale os nærmere om.”
Herudover har **FTF**, **FA** og **AC** givet meddelelse om, at de ingen kommentarer har.

10

Europa-Parlamentets udtalelse

Europa-Parlamentets udtalelse foreligger endnu ikke.

Tidligere forelæggelser

Grundnotatet af 7. juli 2004 har tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

Forslaget vil ikke for arbejdsmiljølovens område kræve lovændringer, men det skønnes, at Direktivet må gennemføres ved udarbejdelse af en særlig bekendtgørelse. Der skønnes ikke at statsfinansielle konsekvenser.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

Forslaget skønnes ikke at få samfundsøkonomiske konsekvenser.

Behandling i Rådsregi

Det er bebudet, at forslaget præsenteres i Rådets socialgruppe den 19. juli 2004.

